

بررسی ایمان از دیدگاه اسلام

ویژه جشنواره علامه حلبی

پژوهشگر: لعله قاسعی

طلبه سطح ۲، پایه دو

حوزه علمی الزهرا (س) خوی

تابستان ۹۶

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

چکیده:

ایمان در لغت به معنای تصدیق کردن، گرویدن، ایمن گردانیدن بوده و در اصطلاح یک نوع گرایش قلبی و وابستگی فکری و اعتقادی و روانی به یک معبود، به شکلی که انسان طبق آن عمل کند و به لوازم و تعهدات آن پاییند باشد، می باشد. ایمان آثار و فواید زیادی دارد که پاره ای از مهم ترین آنها عبارتند از: سکینه و آرامش روانی که عدم آن منشا بسیاری از انحرافات و ناکامی هاست و همچنین روشن بینی که باعث تشخیص حق از باطل می گردد. توکل به خدا نیز پس از ایمان به او کامل تر می گردد و برکات دنیوی فراهم می شوند و انسان به انجام عمل نیک راغب می گردد و محبوب دل های مردم می شود و در نهایت به فلاح و درستکاری اخروی خواهد رسید .

عوامل تاثیرگذار به روی ایمان فراوان اند اما فقدان هر یک از آنها می تواند افت و مانع ایمان باشد مانند جهل که اعم از بسیط و مرکب از موانع بزرگ ایمان است و شک و حیرت نیز می تواند گاهی به عنوان یک رذیلت اخلاقی و از آفات یقین به حساب آید و هم چنین خاطرات نفسانی و وسوسه های شیطانی که می توانند انسان را به سوی شر دعوت کنند و افراط گری در کنکاش و عقلانیت نیز از جمله آفات ویرانگر ایمان است و همچنین کفر و شرک که در مقابل ایمان به وحدانیت خداوند قرار دارد .

کلید واژه: ایمان، درجات، آثار، آفات و موانع

فهرست مطالب

.....	چکنده:
۱	مقدمه
۲	فصل اول
۳	کلات
۴	۱-۱ طرح نامه
۵	۱-۱-۱ بیان مسئله
۶	۲-۱-۱ ضرورت و اهمیت تحقیق
۷	۳-۱-۱ اهداف و فواید تحقیق
۸	۴-۱-۱ سوالات تحقیق:
۹	۵-۱-۱ پیشنهاد تحقیق:
۱۰	۶-۱-۱ فرضیه:
۱۱	مقدمه فصل اول
۱۲	۲-۱ مفهوم شناسی
۱۳	۱-۲-۱ معنای لغوی واژه ایهان
۱۴	۲-۲-۱ معنای اصطلاحی ایهان
۱۵	۳-۱-۱ اصناف و درجات ایهان
۱۶	۴-۱-۱ متعلقات ایهان
۱۷	نتیجه گیری فصل اول
۱۸	فصل دوم
۱۹	آنار ایهان
۲۰	مقدمه فصل دوم
۲۱	۲-۱ آثار و فواید ایهان
۲۲	۲-۲ آرامش روحی:
۲۳	۲-۲-۱ روشن بینی
۲۴	۲-۲-۲ توکل به خداوند:
۲۵	۲-۲-۳ برکات دینی:
۲۶	۲-۲-۴ انجام اعمال رعک:
۲۷	نتیجه گیری فصل دوم
۲۸	فصل سوم
۲۹	مواضع ایهان
۳۰	مقدمه فصل سوم :
۳۱	۳-۱ آفات و مواضع ایهان
۳۲	۳-۱-۱ جهل
۳۳	۳-۲-۱ شک و حیث :

۳-۳ خاطرات نفسانی و وسوسه های شجاعی :

۲۳.....

۲۳.....

۲۴.....

۲۴.....

۲۵.....

۲۶.....

۴-۳ وسوس علمی :

۵-۳ کفر و شرک :

نتجه گیری فصل سوم:

نتجه گیری

منابع و مأخذ

ولی جهل و مرکب عبارت از آن است که آدمی عالم نبوده و بهره‌ای از واقعیات در ذهن ندارد ولی معتقد است که او واقعاً به حقیقت دست یافته است او در واقع نمی‌داند که به دو امر جاهم است، باور به فساد است.^۱

به همین دلیل حضرت عیسی (ع) فرمود: به درستی که من از معالجه‌ی کور مادر زاد و بیماری عاجز نیستم، ولی از در مان بیماری فردی احمق عاجز می‌مانم.^۲

۲-۳ شک و حیرت:

شک ابتدایی می‌تواند شروع مبارکی برای رسیدن به علم و یقین باشد. آدمی تا چیزی را مسلم می‌پندارد و هیچ زاویه‌ی پنهان و مجھولی نمی‌یابد، در پی کنکاش بیشتر بر نمی‌آید. بسا حقایق گرانسنجی که تنها پس از یک شک و تردید اولیه به دست آمده‌اند. بنابراین شک گذرگاهی ارزشمند و گاهی بی دلیل به سوی علم و یقین و در نهایت ایمان است و در این شکل خود نامطلوب و رذیلت اخلاقی نیست. ولی شک و تردید هیچ گاه نمی‌تواند منزلگاه شایسته‌ای باشد. شک به عنوان مقصد و منزل قطعاً یک رذیلت اخلاقی و از آفات بزرگ یقین و ایمان است و مفهوم آن این است که نفس آدمی ناتوان از تمیز حق از باطل و درمیان حق باطل و سرگردان است. به همین اساس است که امام علی (ع) به شدت از شک و حیرت نهی می‌کند و آن را نافی ایمان و موجب کفر می‌داند. لاترتابوا فتشکوا، ولا تشکوا افتکفو.^۳

(تردید و دو دلی به خود راه ندهید تا به شک افتید و شک نکنید تا کافر شود)

^۱ همان، ص ۱۱۶

^۲ مفید، اختصاصی، ص ۲۲۱

^۳ کلینی، کافی، ج ۱، ص ۴۸، ح ۶

۳-۳ خاطرات نفسانی و وسوسه های شیطانی :

مراد از خاطره آن چیزی است که بر قلب انسان عارض می شود و اگر انسان را به سوی شر دعوت کند، وسوسه و هرگاه او را به سوی خیر رهنمون شود الهام نام یده می شود . وسوسه های شیطانی که از افات های ایمان است ، انواع و اسباب گوناگونی دارد که مبارزه با هریک از آنها نیز شیوه های خاص خود را طلب می کند و باید در اخلاق علمی و یا تربیت اخلاقی مورد بررسی قرار گیرد .^۱

قرآن کریم درباره وسوسه های شیطانی از زبان خود شیطان می گوید : من نیز بندگانت را از راه راست گراه گردانم ، آنگاه از پیش روی و از پشت سر و طرف راست و چپ آنان در می آیم .^۲

۴-۳ وسوسات علمی :

نوعی افراط گری در دقت ، کنکاش و عقلانیت است که از آفات ویرانگر ایمان محسوب می گردد این امر گاهی تحت عنوان دقت عقلی باعث می گردد که در اولی ترین بدیهیات نیز خدشه وارد شود و حتی انسان را تا وادی سفسطه و انکار واقعیت نیز سوق دهد . بدیهی است که چنین وسوسه هایی هلاک و نابودی را در پی خواهد داشت و با هر گونه ایمان و اطمینان درستیز است .^۳

^۱ ر. ک . نراقی ، محمد مهدی ، پیشین ، ج ۱ ، ص ۱۴۲ - ۱۵۸

^۲ سوره اعراف (۷) ، آیه ۱۶ و ۱۷

^۳ ر. ک نراقی ، محمد مهدی ، پیشین ، ج ۱ ، ص ۱۰۰

۳-۵ کفر و شرک :

این دو که در مقابل ایمان و توحید قرار دارند ، از موانع و آفات ایمان اند . درباره ماهیت و ابعاد دیگر کفر و شرک ، مباحثی وجود دارد که برخی در متون کلامی مورد گفت و گو قرار می گیرد ، و پرداختن به همه ای آنها از حوصله‌ی این مختصر خارج است .^۱

نتیجه گیری فصل سوم :

بعضی از اسباب و موجبات ایمان و عوامل تاثیرگذار بر روی آن به گونه‌ای است که نبود آنها می‌تواند جز موانع ایمان باشد جهل که مراد از آن بسیط و مرکب است که مرکب آن از شدید ترین رذیلت‌هایی است که در راه اصلاح قرار دارد و شک به سر منزل مقصود و ناتوانی از تمییز حق از باطل موجب کفر به ساحت مقدس پروردگار است، و سوسه‌های شیطانی که انسان را از راه خیر منحرف می‌کنند و دقت علمی در حالت افراطی باعث سوق دادن انسان به انکار و واقعیات می‌شود و کفر و شرک به ذات مقدس پروردگار از جمله موانع ایمان اند .

---

^۱ احمد دیلمی ، و مسعود آذری‌آجانی ، اخلاق اسلامی (ویراست د.م) ، چاپ بیست و پنجم ، قم ، دفتر نشر معارف ، تابستان ۱۳۸۳ ، ص ۳۸

نتیجه گیری

ایمان به معنای سکون آرامش ، قلب و تصدیق ، ضد کفر می باشد و یک نوع گرایش قلبی و وابستگی اعتقادی و روانی به یک معبد و قطب حاکم است به شکلی که انسان به تعهدات آن پایبند می باشد ایمان به دو نوع مستقر و مستودع تقسیم شده که مساقر آن تا روز قیامت ماندگار است و اما مسترع آن قبل از مرگ از انسان بازستانده می شود از جمله متعلقات ایمان عبارتند از : ایمان به غیب گواهی غیبی که با حواس ظاهری قابل درک نیستند و هم چنین ایمان به یگانگی خداوند و حسابرسی روز معاد و باور به آن وایمان به رسالت انبیاء از طریق درک عجز و آدمی در شناسایی سعادت خویش و باور به امامان و امامت که شرط رستگاری آدمی است و از جمله آثار و فواید ایمان وجود ارامش روانی در درون آدمی است و رسیدن به بصیرت در مقام تشخیص حق از باطل و اعتماد به پروردگار جهانیان و فراهم شدن نعمت ها و برکات دنیوی و توفیق انجام عمل نیک و نگریستن مردم به دیده‌ی محبت به شخص با ایمان و در نهایت تمام آن آثار و فواید در فلاح و درستکاری انسان خلاصه می شود از جمله موانع ایمان جهالت است که در جهل ابتدا مفهوم نیست اما تا آدمی خود را جاهل نبیند در جستجوی علم بر نمی خیزد و هم چنین شک اگر به یقین نزد انسان نمی تواند منزلگاه شایسته به دست آورد و خاطره‌های نفسانی که در قلب انسان عارض می شود و وسواس عملی افراطی که انسان را تا وادی سفسطه سوق می دهنده و هم چنین ناسپاس و شریک قائل شدن به ذات مقدس پروردگار از حیطه آنان و موانع ایمان اند

منابع و مأخذ

١. قرآن کریم
٢. نهج البلاغه
٣. ابن منظور، محمد بن مکرم، لسان العرب، چاپ اول، بیروت، دارالکتب العملیه، ١٤٢٦
٤. دیلمی، احمد آذربایجانی، مسعود، اخلاق اسلامی ویراستار دوم، چاپ بیست و پنجم، قم، دفتر نشر معارف، تابستان ١٣٨٣
٥. رازی، احمد بن فارس. معجم مقاييس اللげ، مکتب الاعلم الاسلام، ١٤٠٥ ق
٦. راغب اصفهانی حسین بن محمد، مفردات الفاظ قرآن کریم، مترجم غلامرضا خسروی، بیروت، دارالکتاب الهلال، ١٤٠٨
٧. فراهیدی خلیل بن احمد العین، مترجم محمد حسن بکایی، چاپ اول، قم، نشر اسلامی، ١٤١٤
٨. قرشی، سید علی اکبر، قاموسی قرآن، تهران، دارالکتب اسلامیه، ١٤١٢ ق
٩. مسعود، جبران، الراید، چاپ چهارم، مترجم رضا انزایی نژاد، مشهد، آستان قدس رضوی، ١٤٨٣